

Kati Kallio – Riho Grünthal – Lassi Saressalo (toim.): Inkerikot, setot ja vatjalaiset – Kansankulttuuri, kieli ja uskomusperinteet¹

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 2021. 504 s.

ISBN 978-952-222-263-3, 978-951-858-390-8 (EPUB),

978-951-858-391-5 (PDF)

A Finn Irodalmi Társaság [Suomalaisen Kirjallisuuden Seura] eddigi széles választékát tovább gazdagítva jelent meg ez a hiánypótló kötet. A kiadvány három kevésbé kutatott, ortodox vallású balti finn népcsoport,² az izsórok, a dél-észti szetuk³ és a vótok népkultúrájáról, nyelvéről tárja az olvasó elé a legfrissebb kutatási eredményeket. Elsősorban a finn nyelvű közönséget célozták meg a szerzők. Ez abból a szempontból üdvözlendő, hogy a korábbi eredmények javarészt észtil és oroszul láttak napvilágot ezekben a témákban. Emellett a kötet egy csokorba fogja össze a régebbi, szétszóródott ismereteket, eredményeket is.

A kiadvány tizenhat szerző munkája, mind területük elismert szakemberei. Közülük ketten, Kati Kallio⁴ és Riho Grünthal⁵ a kötet szerkesztői is egyben. A harmadik szerkesztő a Turku Egyetem folklórprofesszora, Lassi Saressalo. A kötet középpontjában a 19–20. században lejegyzett folklór- és nyelvi gyűjtések állnak, de a korai és a 20. századi történelmükről is találunk benne adalékokat. A kiadvány a fő hangsúlyt az izsórokra helyezi, Finnországban róluk található a legtöbb kutatási adat.

A kötet felépítése a következő: Előszó (7–8), Inkeriföld és Szetuföld történelmi kultúrái (9–36), I. Inkeriföld (36–119), II. Izsórok (122–211), III. Vótok (214–277), IV. Szetuk (280–413), V. Ortodox néphit (416–494), Függelék (495–504). Az alábbiakban röviden ismertetem a főbb fejezeteket.

¹ A kötet a nyomtatott változat mellett elektronikus formában is megjelent, amely az alábbi linken elérhető: <https://oa.finlit.fi/site/books/e/10.21435/skst.1467/>

² Ehhez hasonló kiadvány az 1995-ben, a Snellman-Intézet által Tuija Saarinen és Seppo Suhonen szerkesztésében megjelentetett *Koltat, karjalaiset ja setukaiset* [Kolta számik, karjalaiak és szetuk] c. kötet, amely szintén három, ortodox vallású finnugor néppel foglalkozott.

³ Ugyancsak a Finn Irodalmi Társaság kiadványaként jelent meg a szetuk nemzeti eposzának finn fordítása, Seppo Suhonen tolmácsolásában, 2006-ban.

⁴ A Finn Irodalmi Társaság és a Helsinki Egyetem kutatója.

⁵ A Helsinki Egyetem balti finn nyelvek professzora.

Az Inkerinmaan ja Setomaan historialliset kulttuurit [Inkeriföld és Szetu-föld történelmi kultúrái] (9–32) című fejezet kutatástörténeti adatokat közöl mindhárom balti finn népcsoportról. A vótokra és az izsórokra vonatkozó első lejegyzett adatok a 16. századi orosz krónikákban találhatóak. A szetukról szóló adatok csak jóval később, a 19. század eleje óta ismertek, amikor a finn és az észti kutatók felfigyeltek rájuk. A szerzők ismertetik mindhárom nép elnevezését. Az izsórok saját magukat *ingerikko*, *ingerläin*, *ingeroin* megnevezéssel illetik (finnül *inkerikko* és *inkeroinen*), míg anyanyelvükre a *maa kieli* 'a föld nyelve' kifejezést használják. A vótok önelnevezése *vad'dakko* és *vad'dalain*. A szetuk kezdetben az észtekhez hasonlóan a *maarahvas* 'föld népe' kifejezést használták magukra, a *seto* és a *setokõnõ* csak később terjedt el. Nevük észtil *setu*, *setukene*, finnül *seto*, *setukainen*.

1. Az első fejezet (*Inkerinmaa* [Inkeriföld], 35–119) három alfejezetet foglal magában. Az első alfejezetben (*Näkymiä Inkerinmaan historiaan* [Kitekintés Inkeriföld történetére], 36–58) Taisto Raudalainen az izsórok történelmét tekinti át a korai időszakról a kétezres évek elejéig. Emellett érinti az életkörülményeikre vonatkozó kérdéseket, szól az identitásról és a nyelvhasználatról, a különböző izsór népcsoportok megnevezéseiről és Inkeriföld nemzetiségi viszonyairól. Munkája az 1990-es évekbeli saját terepmunkái eredményein, ill. történelmi forrásokon alapszik.

A fejezet második részében Inkeriföld énekeseit és azok felfedezőit (*Inkerikkojen laulajia ja löytäjiä*, 59–91) veszi górcső alá Anneli Asplund népzene-kutató, aki részletes képet fest a 19. század leghíresebb izsór énekmondójáról, Larin Paraskérol (1834–1904) és az 1960-as években működött Jekatyerina (Katoi) Alekszandrováról. Finn kutatók már a 19. században végeztek gyűjtőmunkát az izsórok között, az első népköltészeti gyűjtő David Daniel Europaeus (1820–1884) volt. Az 1930-as években az Észt Rádió járt élen az észtszágai izsórok anyagának gyűjtésében. A szovjet időkben a kutatást az észtek irányították, mivel a finneket nem engedték terepre.

A fejezet harmadik tanulmánya a szoikkolai⁶ izsórok múlt századi helyzetével foglalkozik (*Soikkolan inkerikkojen 1900-luku*, 92–119). Marjukka Patrakka írása saját terepmunkája eredményein alapszik, elsősorban a 20. század eleje óta végbemenő változásokat elemzi. Az 1930-as évekig az izsórok nem igazán tudtak oroszul az iskola megkezdéséig. Mára az izsórok a kihalás szé-

⁶ Or. *Сойкино*, finn, izsór *Soikkola*. Az izsórnak 4–5 alapvető dialektusa volt, de mára a lecsökkent létszám következtében gyakorlatilag eltűntek a nyelvjárási határok. Ma a szoikinói az uralkodó dialektus (ld. Say István: *Bevezetés az izsór nyelv ismereteibe*. Sióágárd – Kaposvár, 2018: 24).

lére sodródtak az igen erőteljes asszimiláció következtében. Ezt Patrakka kutatási számadatai is megerősítik. Olyan témákat jár körbe, mint a hagyományos mezőgazdaság, a kollektivizálás, a II. világháború, az izsór lakosság Finnországba telepítése az 1941–44-es háború alatt, majd pedig a háború utáni erőszakos visszadeportálása a Szovjetunióba. Szól a szoikinói halfeldolgozóról, a Szovjetunió felbomlását követő nehézségekről és változásokról. Természetesen ezek a változások a nyelvhasználatot is igen jelentősen befolyásolták. A szerző kitér az ortodox hit és a néphit megnyilvánulásaira is.

2. A kötet második egységének (*Inkerikot* [Izsórok], 122–211) öt alfejezete az izsór nyelvet és a szóbeli hagyományokat helyezi a középpontba. Riho Grünthal *Inkeröisen kieli* [Az izsórok nyelve] (122–152) tanulmányában bemutatja az izsór nyelvterületet, ez elsősorban a Nyugat- és Közép-Inkeriföld partvidékének félszigeteit és környező területeit fedi le. A történelmi időkben a nyugati területen az izsór mellett több balti finn nyelv is jelen volt. Ezután a szerző ismerteti az izsór nyelv sajátosságait. Az izsórnak nincs sok olyan ismertetőjegye, amely markánsan megkülönböztetné a többi balti finn nyelvtől. A szerző röviden bemutatja a nyelvtant és a szókészletet, valamint szól az irodalmi nyelvről is.

A fejezet további részei az izsórok szellemi kultúrájának egy-egy szeletét tárgyalják. Aili Nenola a rituális siratóknak az izsór énekkultúrában betöltött szerepét vizsgálja (*Rituaalinen itkentä Inkerin laulukulttureissa*, 153–166). Ezek a siratók az izsór nőkhöz köthetők, metaforikus és erős rituális érzelmkifejezések jellemzik őket. Ide tartoznak a menyasszony-, a halott- és a katonasiratók, valamint az anyai bánat egyéb siratóénekei is.

A fejezet harmadik írásában a korábban már említett Anneli Asplund ad képet az izsórok hangszeres zenéjéről (*Inkerikkojen sointimusiikki*, 167–178). Az ebben a témában végzett vizsgálatoknak fontos szerepe volt a finn népzene-kutatóknak, A. O. Väisänennek, aki a szetuk körében is végzett gyűjtéseket. Igen gazdag a pásztormuzsika hagyománya.

Ezt követi az izsór népi énekek (runók, epikus énekek) ismertetése (*Inkerikkojen runolaulu*, 179–203). Kati Kallio a kalevalai verselésű izsór verseket, azok dallamvilágát és előadásmódjait mutatja be. Ide tartoznak a munkadalok, a varázsigék, az esküvői rituálékhoz és az ortodox ünnepekhez kapcsolódó énekek.

A fejezet utolsó tanulmánya szintén Kati Kallio írása, ebben az izsórok mesélő hagyományait mutatja be (*Inkerikkojen kertomusperinteestä*, 204–211). Ez egy olyan terület, amelyet eddig nem nagyon elemeztek a kutatók, habár az e témában gyűjtött anyagokat felhasználták a nyelvészek. Kallio a

finn nyelvész, Vihtori Alava 1800-as évek végén gyűjtött anyagai alapján tekintti át az izsór mesélő hagyomány főbb jellegzetességeit.

3. A kötet harmadik fejezete három tanulmányának témája a vót nép nyelve, szellemi és anyagi kultúrája (*Vatjalaiset* [Vótok], 214–277). Heinike Heinsoo írása a vót nyelv részletesebb bemutatására törekszik (*Vatjan kieli* [Vót nyelv], 214–240). Először a vótok történetét és kutatástörténetét vázolja fel röviden. Első említésük Jaroszlav novgorodi fejedelem egyik 11. századi parancsában található. A vót nyelv a legrégebben számon tartott inkeriföldi nyelvváltozat, melynek kutatástörténete együtt fejlődött a néprajztudománnyal és a nyelvészettel. Heinsoo ismerteti a keleti és nyugati vót dialektusokat. Külön megemlíti Kukkosi (or. Куровицы) falu önálló (nyugati vót) nyelvjárását. A krévinek (vagy krevének) a lettországi Bauska környéki egykori vót hadifoglyok leszármazottjai, akik a 19. századra beolvadtak a lett népességbe (nevüket is a lett *krievs* 'orosz' szó után kapták). Heinsoo áttekinti a vót nyelvtan jellegzetességeit, és kitér a vót kapcsolatára a szomszédos nyelvekkel.

A fejezet második írásában Enn Ernits a vótok anyagi kultúráját ismerteti (*Vatjalaisten aineellinen kulttuuri*, 241–256), leírja a vót falu- és közösség-szerkezetet, a történelmi vót közösség élet- és lakókörülményeit, a halászat és a vadászat jellegzetességeit. A vót falvak már a középkorra kialakultak. A 20. század elejéig a törzsi közösség kiterjedt nagycsaládokra oszlott. A tárgyi kultúrájuk gazdagságának ismertetése során Ernits elkalauzol bennünket a vót kézimunka, öltözködés, az ékszerek és a népi táplálkozás világába is.

A fejezet utolsó tanulmányában Ingrid Rüütel a vót szellemi kultúrával foglalkozik (*Vatjalaisten itkut, lauluperinne ja soittimet* [Vót siratók, ének-hagyomány és hangszerek], 257–277). A vótok körében hamarabb elkezdődött és gyorsabban végbement az asszimiláció, mint más balti finn népeknél. Éppen ezért jóval kevesebb vót nyelvi anyag áll a kutatók rendelkezésére. Rüütel ír a vót siratókról, azok használatáról, különféle kompozícióiról. Közéjük sorolhatók a menyasszony- és halottsiratók, a varázsigék, a Kalevala verselésű dalok, mondókák és az újabb keletű lírikus dalok is. Tanulmánya végén a szerző áttekinti a vót népi hangszereket, és bemutatja a népi dallamokat.

4. A kötet negyedik nagy egysége a dél-észtsországi szetukkal (*Setot*, 280–413) foglalkozik. Karl Pajusalu⁷ a szetu nyelv(járás) jellegzetességeit mutatja

⁷ A nemrég Oxfordban megjelent, finnugorokat bemutató terjedelmes kiadványban is helyet kapott a szetu nyelv(változat) ismertetése: Pajusalu, Karl: *Seto South Estonian*.

be röviden (*Setojen kieli* [A szetuk nyelve], 280–292).⁸ Mivel maga a kiadvány finn nyelvű, fontos a bevezetőben írt megállapítás, miszerint míg az észten a helyi dialektusokat is lehet nyelvként emlegetni, addig a finnben a *seto* és a *võru* név ugyanazon nyelvváltozatra utal. Pajusalu először a szetu nyelv történetét ismerteti. Ez a dél-észti nyelv(változat) számos archaikus jellegzetességet megőrzött. A három „nagyobb” szetu aldialektus mellett megemlíti a 20. századig létező negyedik aldialektust is, amely a keleti szetu egyik archaikus változatának tekinthető kraasnai nyelvjárásziget. Az aldialektusok és azok kutatástörténete ismertetését a szetu nyelvtan főbb jellemvonásainak összegzése követi a névszóragozástól, a 13 nyelvtani eseten át az igeragozásig. Ezután a szetu szókincs és szóképzés vázlatos összegzését olvashatjuk. Pajusalu a tanulmánya végén taglalja a szetu irodalmi nyelv kérdését. Ez azért fontos, mivel csak a 20. század elején kezdték lejegyezni a szetut, az 1920-as években hozták létre az első szetu ortográfiát,⁹ amelynek módosított változata 1999-ben¹⁰ jelent meg.

A fejezet második írása a szetuk anyagi és tárgyi kultúráját mutatja be (*Setojen aineellinen kulttuuri*, 293–360). Mare Piho munkája az első széles körű, finn nyelvű munka ebben a témában, a szerző felhasználta múzeumi gyűjtéseit és saját terepmunkáinak eredményeit is. Az alfejezet nyitó része áttekintést nyújt a szetuk történetéről és az etnikai identitásuk kérdéseiről. Ezt követi a szetuk település- és házszerkezetének ismertetése, beleértve annak berendezéseit is. Ezután az ehhez szorosan köthető életmódot mutatja be a szerző a növénytermesztéstől a méhészetten át a halászatig. A megtermelt élelmiszerek és az elkészült kézimunkák továbbadásában a petseri (pecsori) piac játszott nagy szerepet. Piho bemutatja a szetu ételeket¹¹ (főleg a változatosabbnál változatosabb böjti ételeket) és az igen gazdag népviseleteket is.

In: Bakró-Nagy, Marianne – Laakso, Johanna – Skribnik, Elena (eds), *The Oxford guide to the Uralic languages*. Oxford University Press, 2022. 367–379.

⁸ A részletesebb szetu nyelvtani áttekintés 2021-ben jelent meg Paul Hagu és Karl Pajusalu tollából a Szetu Intézet [Seto Instituut] kiadásában. A kötetről ld. a korábban megjelent ismertetésemet: *Folia Uralica Debreceniensia* 29: 270–278.

⁹ Ennek megalkotója az 1926-os szetu Újszövetség fordításáról ismert Paulopriit Voolaine. Az általa felvázolt ortográfiát az 1922-ben megjelent olvasókönyvnek első részében, a *Seto lugõmik I*-ben jelentette meg.

¹⁰ Ennek kidolgozója napjaink egyik legjelentősebb szetu folkloristája, Andreas Kalkun. Ortográfiáját *Seto kodu lugu* [Szetu otthoni történetek] c. tankönyvében mutatta be.

¹¹ A szetu táplálkozaskultúráról lásd: Nassar, Elvi: *Setu vanem toit*. In: Tamjärv, Maret – Pärdi, Heiki (toim.), *Suitsutare 7*. Eesti Vabaõhumuuseum, Tallinn, 2016. 171–245.

Mindkettő nagyon fontos része a szetu kultúrának, nyelvi szempontból is, hiszen ezek elnevezései a szetu szókincs sajátos halmazát alkotják.

A fejezet következő írásában Ingrid Rüütel a szetu siratókat, népdalagyományt és a népi hangszereket mutatja be (*Setojen itkut, lauluperinne ja soitimet*, 361–386). A szetu népdalagyomány több rétegű, a szintén több rétegű keleti szláv és balti kultúra gyakorolt rá hatást. Emiatt roppant nehéz feladat az eredetüket meghatározni. A szetuk énekrepertoárja szinte teljesen megegyezik a többi dél-észttel. A népdalagyományuk jelentős részét siratók teszik ki. Rüütel halott-¹² és menyasszonysiratókat különböztet meg. Utóbbiakat nem szabad összekeverni a szetuk igen gazdag repertoárú esküvői daljaival, amelyek nagy részének nincs máshol variánsa. Rüütel ismerteti a munka- és a jeles napokhoz kapcsolódó dalokat, valamint a gyermek- és bölcsődalokat is. A komi és vepsze hagyományok mellett a szetuk körében is ismeretesek a régies állatmese dalok, de az Észtország-szerzte ismert elmesélő dalok is megtalálhatóak a szetu népdalagyományban. Rüütel szól a dalok sajátosságairól, a dallam- és ritmusvilágról, valamint napjaink szetu dalairól is. A legfontosabb az ún. *leelo*, ez a többszólamú hagyományos ének az identitás ápolásának fontos eszköze. Rüütel megemlékezik minden idők leghíresebb szetu énekeséről, Anne Vabarnáról is, akit éppen száz éve fedezett fel a finn folklorista, zenekutató Armas Otto Väisänen.

A szetukról szóló fejezet utolsó tanulmánya a szetu mesélőhagyományról ad átfogó képet (*Setojen kertomusperinteestä*, 387–413). Kristi Salve röviden összefoglalja a szetu mesélőhagyomány (szetuul *jutus* 'mese') kutatástörténetét. Ennek úttörője a szetu népköltészet és prózahagyományok gyűjtésével foglalkozó észti folklorista, Jakob Hurt¹³ volt. Az évtizedeken átívelő gyűjtések révén felhalmozódott anyagnak csupán kis részét publikálták. Ezek javarészt mesekönyvek,¹⁴ amelyek híressé tették a szetukat. A szetu mesehagyomány gazdagságát jól bizonyítja, hogy a szetuk több mint 350 nemzetközi meseindexben képviseltetik magukat. Repertoárjuk a régi időktől a közelmúltig terjed, egyaránt hatott rá a keleti (orosz) és a nyugati (észti és germán) mesekincs. A szetu mesék egyik legjellegzetesebb vonása az a törekvés, hogy

¹² A szetu halottsiratóra példa a magyarul is olvasható *Leány haláldala* c. epikus ének, Pusztay János fordításában. (Nap Kiadó, Budapest, 2017).

¹³ Hurt szetu gyűjtésének eredménye az 1904 és 1907 között megjelent, háromkötetes *Setukeste laulud* [Szetu dalok]. Anyaga, melyet Paul Hagu szerkesztett egybe, online is elérhető: <https://www.folklore.ee/ri/pubte/ee/setu/laul/>.

¹⁴ Közülük a legjelentősebb a több kiadást is megért *Marjakobar ja teisi seto muinasjutte* [A bogyófürt és más szetu népmesék] című kiadvány. Ez utoljára 2016-ban jelent meg.

mindennek vallási hátteret találjanak. A műfajok között helyet kaptak a születéshistóriák, legendák, amelyből sok a szentekhez és ikonokhoz kapcsolódik. Például igen sok legenda kering a pecsori kolostorról és szentjeiről, mivel a kolostor a szetu vallási élet központja évszázadok óta. A fejezet végén Salve szól a népi vallásosságon alapuló mesélőhagyományról és magukról a mesélőkről is.

5. A kötet ötödik fejezetének négy tanulmánya négy különböző perspektívából vizsgálja az ortodox népi vallásosságot (*Ortodoksinen kansanusko*, 416–494). A fejezet első tanulmányában (*Muuttuvat näkökulmat inkerikkojen ja vatjalaisten elävään kansanuskoon* [Az izsórok és a vótok élő néphitének változó perspektívái], 416–444) Ergo-Hart Västrikt azt vizsgálja, hogy a különböző források a 15. század óta miként írják le az izsórok és a vótok népi vallásosságát. A 15. század végén keletkezett novgorodi adójegyzékek szerint a vótok és az izsórok lakta terület sűrű, templomokkal átszótt vidék volt. E népcsoportok ekkoriban vették fel a keresztény neveket. A 16. században a novgorodi érsekek által írt levelek, illetve az ún. pásztorlevelek a legfőbb források. A 17. századi forrásokból az derült ki, hogy a vótok egyértelműen ortodoxnak vallották magukat, hogy ellenálljanak a svédeknek. A század végéről az akkoriban lezajlott topográfiai és néprajzi felmérések tanúskodnak. A 18. században a terület visszakerült az oroszok kezébe. Ebből az időből az ortodox szinódusok dokumentumai a legfontosabbak. Az izsórok igen fontos forrása a 19. század eleji finn folkloristák leírásai. Ezt a szálát megragadva Västrikt külön alfejezetet szentel a vótok és az izsórok szent helyei bemutatásának. Összességében a 19–20. századi források egyértelműen megerősítik az ortodoxok jelleget. Ez azonban az erőteljes asszimilációjukat hozta magával.

A következő rövid írás (*Raja-ahueiden ortodoksinen kansankulttuuri* [A határvidékek ortodox népi kultúrája], 445–458) leginkább a szetukat állítja a központba, de Madis Arukask természetesen szól a másik két népcsoport kultúrájának rétegeiről is, mivel mindhárom az orosz és a nyugati kulturális szféra határain él évszázadok óta. Nyugatról tekintve ortodoxok, de saját szemszögükből gyakran úgy tekintenek magukra, mint akik határhelyzetben vannak (ezt jól mutatja, hogy a szetuk egyik orosz elnevezése: 'félhitűek'). Arukask a 20. századi szovjet-orosz irodalomtudósnak, a tartui szemiotikai iskola alapítójának, Jurij Lotmannak azt az elméletét alkalmazza, miszerint a népies vallás felfogásában az ember és a természetfeletti között egy ún. „szereződéses tér” uralkodik. Arukask röviden vizsgálja a mitologikus, az ortodox és az evilági témák kölcsönhatásait is a népköltészetben. A szinkretista jel-

lemvonásokat, a határmentiek önértelmezését és különféle változásokat Lotmann szociokulturális modellje alapján mutatja be.

Irma-Riitta Järvinen az izsórok és a vótok népi vallásosságát vizsgálja (*Inkerikkojen ja vatjalaisten kansanomaisesta uskonnosta*, 459–472), ezt főként Vihtori Alava 19. század végi finn nyelvész és a szovjet korszak legnagyobb balti finn nyelvészének, az észt Paul Aristének a második világháború utáni gyűjtésein keresztül teszi. Ariste szerint a népi ortodoxia a külső szemlélők számára egyfajta egzotikus pogányság. Ezt a benne élők teljes értékű kereszténységnek fogják fel. Järvinen tanulmánya elején röviden felvázolja, miként terjedt el e népek körében az ortodoxia. Ezután összehasonlítja az izsór és a vót anyagokat a ladogai és az aunuszi karjalaiakkal, mivel számos dologban egyezések mutathatóak ki az elbeszélő hagyományaikban. Ilyen többek között a szentek tisztelete, a halotti szertartások, a legendák és a templomok, kolostorok jelentősége.

A kötet utolsó írása az izsórok szent énekeivel foglalkozik (*Inkerikkojen pyhät laulut*, 473–494), amelyeket legendaénekeként is lehetne definiálni. Senni Timonen újszerűen közelíti meg a varázsigékben és más versekben szereplő imádságtöredékeket. Kiindulópontja az a feltevés, miszerint az ortodoxia az izsórok identitásának egyik központi eleme. A szerző bemutatja a világ születéséről szóló kozmogonikus énekeket. Ezeknek a daloknak a másik típusa a szentekről szól. Ezek az alakok általában a mitikus múltban, az idők kezdetén helyezkednek el. Gyakran mozgásban ábrázolják őket, gyalog, lóháton. Közülük a legfontosabbak a Máriához, ill. Jézus születéséhez, életéhez, halálához és feltámadásához kapcsolódó énekek. Az eredmény az ortodoxia és a gazdag költői nyelv fúziójából kialakult népi vallásosság.

A kötet végén a képek jegyzéke, a szerzők rövid bemutatása, a személy- és helynevek jegyzéke kapott helyet. Összességében egy igen komplex tudásanyagot bemutató, terjedelmes kiadványt tarthat kezében az olvasó. A tanulmánykötetben három ortodox hitű balti finn nép részletesebb bemutatására törekedtek a szerzők a tárgyi kultúrától az igen sokféle ágazó szellemi kultúrán át az identitás kérdéséig, azonban az identitás fontos eszközéről, az anyanyelvről viszonylag keveset szólnak a kötet szerzői.

A kiadvány abból a szemszögből is üdvözlendő, hogy az izsórokról és vótokról leginkább orosz, míg szetukról javarészt észt források állnak rendelkezésre. Ez a kötet a finn nyelvű, ill. finnül tudó olvasóknak ad rengeteg fontos információt e balti finn népekről.

KORMOS ERIK

DOI: 10.52401/fud/2023/19